

УДК 378.147

НЕСТОРУК Наталія Анатоліївна⁵

канд. пед. наук, доцент

Горлівський інститут іноземних мов ДВНЗ «ДДПУ», м. Бахмут, Україна

ПРИДАТЬКО Ігор Владиславович

старший викладач

Індустріальний інститут ДВНЗ «ДонНТУ», м. Покровськ, Україна

ТЕХНОЛОГІЇ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ТА РІВНЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИПУСКНИКІВ ЗВО

В роботі презентовано аналіз впливу використання проблемного навчання на активізацію навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти де з'ясовано, що проблемні ситуації повинні бути саме виробничого характеру для вирішення реальних практичних завдань професійного спрямування, які безпосередньо пов'язані з виробництвом. Результати моніторингу педагогічного впливу виявили позитивну динаміку змін – підвищення якості підготовки та рівня фахової компетентності випускників ЗВО, які дозволять успішно вирішувати певну категорію роботи або навчальної ситуації, а також досягти ефективного професійного та особистісного розвитку, що дає підстави зробити висновок про ефективність запропонованої технології та рекомендувати її до широкого застосування.

***Ключові слова:** проблемне навчання, проблемні ситуації, педагогічні технології, якість навчання, компетентність.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Питанням підвищення рівня професійної компетентності кадрового й наукового потенціалу організацій та виробництв, якості підготовки здобувачів вищої освіти, завжди опікувалась наукова спільнота. Результати аналізу практики підготовки майбутніх фахівців показують, що студент не може засвоїти навчальний матеріал, який не вимагає розумового напруження в навчанні, не вимагає емоційних переживань і не відповідає потребі в його вивченні, що не в найкращому світлі позначається на якості підготовки, а в подальшому, й на рівні компетентності випускників ЗВО.

Аналіз останніх досліджень та публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Різноманітні аспекти, пов'язані з формуванням професійної компетентності, якісною підготовкою

здобувачів вищої освіти набули в роботах Мойсеюк Н., Глазиріной В., Рацул А., Wahlgren B., Дичківської І., Драйден Г., Рибак Н., Софій Н., Zômpreго А., Laburgú С. та інших. Інноваційні педагогічні технології детально досліджуються й широко обговорюються: "з розвитком цивілізації постійно оновлюються вимоги до якості освіти, одним із найважливіших засобів забезпечення якої є інноваційність освітнього пошуку" [2]. Шмідт на власному досвіді переконався у перевагах нових навчальних методик: "Можна стверджувати, що швидкість навчального процесу збільшується приблизно від п'яти до двадцяти, а можливо, навіть до двадцяти п'яти разів порівняно із традиційними методами. І йдеться не тільки про прискорення, але й про якість навчання" [3]. При цьому серед них центральне місце посідають педагогічні методи, спрямовані на активізацію навчально-пізнавальної діяльності студентів [4, 5]. За даними [6], активізація починається з проблемних ситуацій, мета яких – розвиток пізнавальних здібностей студентів. За допомогою проблемних ситуацій у студентів розвивається зацікавленість та вони починають активно брати участь у навчально-виховному процесі.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Але, не зважаючи на глибину студіювання, питання активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів на засадах проблемних ситуацій саме виробничого характеру, на нашу думку, не є вичерпним. Отже, виникає необхідність у розробці педагогічної технології активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів, що підвищить якість підготовки, і, безперечно, рівень фахової компетентності майбутніх фахівців.

Формулювання цілей статті. Метою статті є презентація аналізу впливу використання проблемних виробничих ситуацій на активізацію навчально-пізнавальної діяльності студентів, як технології підвищення якості підготовки та рівня фахової компетентності випускників ВНЗ.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як відомо, проблемне навчання схематично передбачає постановку проблеми, формування гіпотез, їх обговорення й інтерпретацію відповідно до проблемної ситуації, вибір найбільш вірогідної гіпотези на підставі ймовірних теоретичних доказів і дослідів. В основі проблемного навчання в системі фахової підготовки фахівців лежить моделювання виробничих і практичних ситуацій [1], що дозволяє студентам усвідомлювати виняткові аспекти власної майбутньої професійної діяльності. Якщо говорити про опанування майбутніми фахівцями практико-орієнтованих умінь і навичок, то при проблемному підході до організації практичних занять та самостійної роботи з'являється можливість досягнення нової якості знань та рівня усвідомленості дій у процесі вивчення фахово-

зорієнтованих дисциплін. Для реалізації проблемного підходу в цьому варіанті основним напрямом є насичення змісту занять спеціально дібраними завданнями, які передбачають опанування розумових дій, аналітична складова яких базується на характеристиках прототипів освітнього процесу та їхньому впливі на роботу студентів.

Для вирішення завдання роботи з педагогічної проблеми нами був здійснений моніторинг ефективності шляхів та засобів активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів. Моніторинг комплексно поєднував елементи діагностування і прогнозування результатів і характеризувався цілеспрямованістю, об'єктивністю, усебічністю, регулярністю й індивідуальністю. В системі підготовки педагогів при вивченні фахово-зорієнтованих дисциплін моніторинг здійснювався шляхом застосування комплексу запитань і спеціально розроблених завдань для визначення рівня підготовки; анкетування, зорієнтованого на виявлення утруднень; спостереження; відстежування результатів професійної діяльності випускників минулих років навчання; експертного оцінювання успішності студентів, а також якості підготовки випускників. Корегувальні заходи здійснювались за наслідками моніторингу. Вони добирались в такий спосіб, щоб забезпечувати можливість результативного подолання недоліків в підготовленості майбутніх педагогів. Зазвичай корегування стосується організації навчально-професійної діяльності студентів, а також напрямів, змісту і глибини моніторингу опанування знаннями й уміннями при вивченні фахово-зорієнтованих дисциплін.

Всього було опитано 67 студентів двох курсів денного відділення Горлівського інституту іноземних мов ДВНЗ «ДДПУ» та Індустріального інституту ДВНЗ «ДонНТУ». Для спрощення обробки даних анкетування відповіді на всі питання були простими – «так», «ні», «не знаю». Анкета містила десять запитань, наприклад:

4) «Вважаєте ви, що гарно навчатися – престижно? ... »,

7) «Чи вважаєте ви, що отримані вами практичні навички достатні для самостійної трудової діяльності? ... »,

9) «Чи достатньо, на вашу думку, викладачі спеціальних дисциплін вашого ВНЗ стимулюють студентів до якісного навчання? ... » тощо.

Результати опитування наведені у вигляді гістограми на рисунку 1.

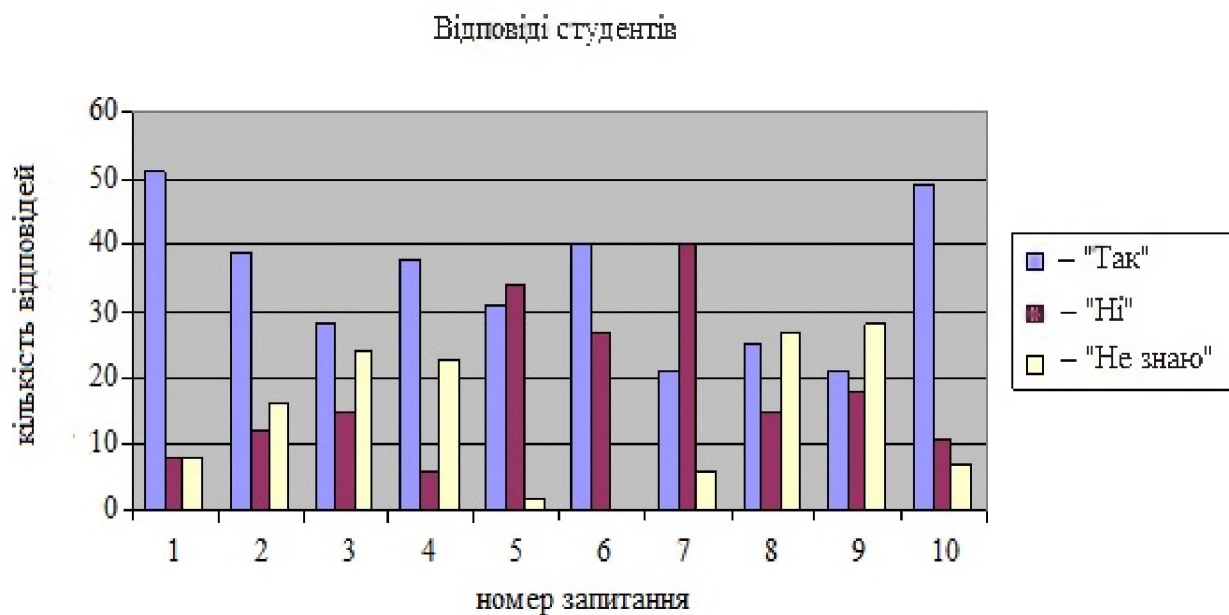

Рисунок 1. Гістограма результатів відповідей студентів

Або у вигляді таблиці:

Таблиця 1. Результати відповідей студентів

№ зап.	1		2		3		4		5		6		7		8		9		10	
	кіль.	%	кіль.	%	кіль.	%	кіль.	%	кіль.	%	кіль.	%	кіль.	%	кіль.	%	кіль.	%	кіль.	%
Так	51	76	39	58	28	42	38	57	31	46	40	60	21	32	25	37	21	32	49	73
Ні	8	12	12	18	15	22	6	1	34	50	27	40	40	60	15	22	18	27	11	16
Не знаю	8	12	16	24	24	36	23	42	2	4	0	0	6	8	27	41	28	41	7	11

Виходячи з наведених даних можливо зробити наступні висновки, наприклад, по питанням 4, 7, 9 анкети:

4) Більшість студентів вважає, що гарно навчатися престижно, але 22% – не поділяють цієї думки, 36% – не можуть однозначно відповісти, що свідчить про нестаче стимулювання студентів до якісного навчання з боку викладачів, і втрати у деяких студентів інтересу до якісного опанування знань.

7) 60% опитаних вважає, що отримані практичні навички не достатні для самостійної трудової діяльності, що свідчить про необхідність вдосконалення існуючих заходів і системи навчання шляхом використання на заняттях розв'язання проблемних виробничих ситуацій.

9) 41% респондентів не можуть відповісти на питання - чи достатньо викладачі стимулюють студентів до якісного навчання. 32% студентів згодні з цим твердженням, 27% – не розділяють цієї думки. Це, на нашу думку, свідчить про необхідність удосконалення існуючих заходів і системи спонукання до навчання студентів під час проведення навчальних занять, тощо.

З метою здійснення оцінки впливу використання проблемних виробничих ситуацій на активізацію навчально-пізнавальної діяльності студентів і групової динаміки було порівняно успішність та якість навчання за три останні навчальні роки 2016-2018 рр. (рисунок 2). Виявлення факту активізації навчально-пізнавальної діяльності проводилося на основі порівняння даних результатів успішності й якості знань студентів поточного та попереднього зрізів до впровадження розробленої педагогічної технології та в період її застосування.

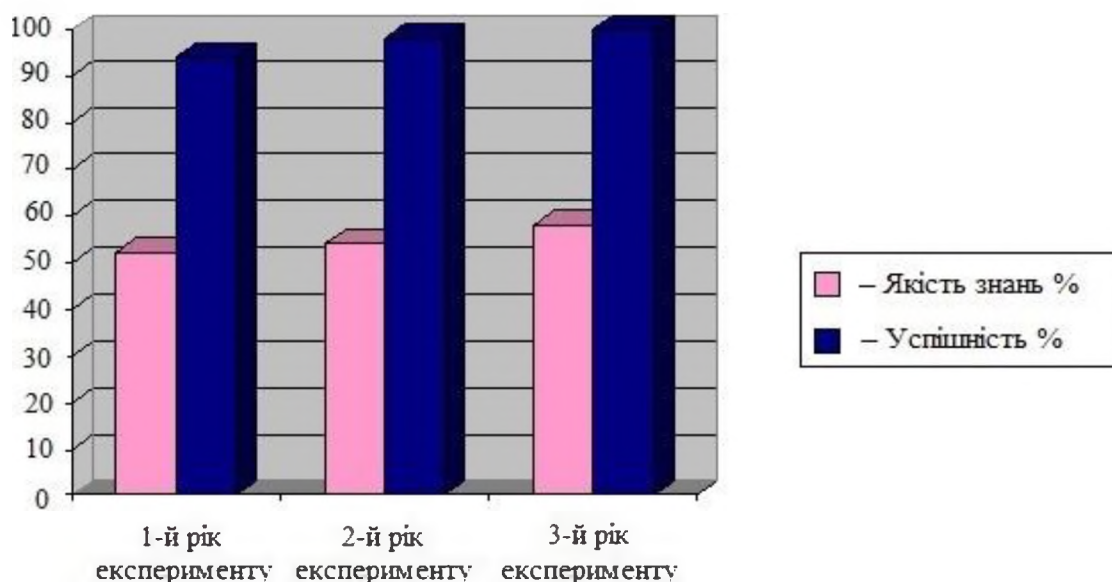

Рисунок 2. Результати успішності та якості знань студентів за навчальними роками

З метою аналізу впровадженої педагогічної технології щодо підвищення якості підготовки студентів було порівняно результати захисту дипломних проектів студентів за останні три роки (рисунок 3).

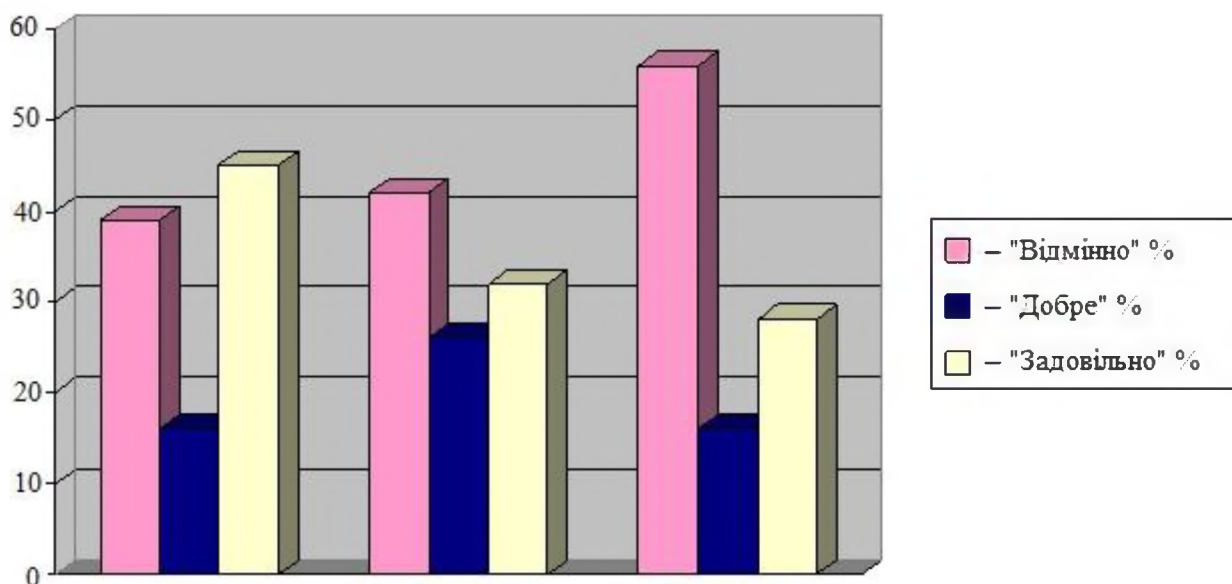

Рисунок 3. Результати захисту дипломних проектів

Результативність розробки і впровадження в навчальний процес проблемних виробничих ситуацій говорить про активізацію навчально-пізнавальної діяльності студентів, про що свідчать підвищення успішності та якості знань, а також позитивні зміни результатів захисту студентами дипломних проектів та складання державних іспитів. Це, фактично, докази підвищення якості підготовки здобувачів вищої освіти та рівня їх професійної компетентності.

Отже, робимо у своїй роботі, де очікуваний результат впровадження підтвердився, наголос на тому, що проблемні ситуації повинні бути саме виробничого характеру для вирішення реальних практичних завдань професійного спрямування, які безпосередньо пов'язані з виробництвом.

Висновки за результатами дослідження, перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Представлені результати впливу використання проблемних виробничих ситуацій на активізацію навчально-пізнавальної діяльності студентів, як технології підвищення якості підготовки та рівня професійної компетентності випускників ЗВО, які дозволять успішно вирішувати певну категорію роботи або навчальної ситуації, а також досягти ефективного професійного та особистісного розвитку, виявили позитивну динаміку змін, що дало підстави зробити висновок про ефективність запропонованої технології та рекомендувати її до широкого застосування.

Подальше дослідження передбачає розробку психолого-педагогічного супроводу освітнього процесу на засадах проблемного навчання, як основи сучасного освітнього менеджменту.

Список використаної літератури

1. Гребенев И. В., Чупрунов Е. В. Моделирование как функция теории обучения предмету: [Електронний ресурс] / Игорь Васильевич Гребенев, Евгений Владимирович Чупрунов // Педагогічна наука: історія, теорія, практика, тенденції розвитку. – Вып. №4 [2009]. [в інтернеті] Доступно за адресою: http://intellect-invest.org.ua/ukr/pedagog_editions_e_magazine_pedagogical_science_arhiv_pn_n4_2009_st_10/. [дата звернення 26.03.2019].

2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посіб. / І. М. Дичківська. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с. [в інтернеті] Доступно за адресою : <http://banauka.ru/33.html>. [дата звернення 26.03.2019].

3. Драйден Г. Революція в навчанні / Драйден Г., Вос Дж. ; перекл. з англ. М. Олійник. – Львів : Літопис, 2005. – 542 с. [в інтернеті] Доступно за адресою : http://static.klasnaocinka.com.ua/uploads/editor/2617/132546/blog_15283/files/revolutionuciya_v_navchanni_g_drayden.pdf. [дата звернення 23.03.2019].

4. Рибак Н. І. Методи активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів / Н. І. Рибак // Форуму педагогічних ідей «УРОК». [в інтернеті] Доступно за адресою : http://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/13690/. [дата звернення 24.03.2019].

5. Софій Н. Сто і один метод активного навчання / Н. Софій, В. Кузьменко // Професійний журнал для вчителів «Відкритий урок». [в інтернеті] Доступно за адресою : <http://osvita.ua/school/theory/1360/?list=0>. [дата звернення 24.03.2019].

6. Zômpero, A. F., & Laburú, C. E. (2011). Atividades Investigativas no Ensino de Ciências: aspectos históricos e diferentes abordagens [Investigative activities in science teaching: Historical aspects and different approaches]. Revista Ensaio, 13 (3), 67-80.

Стаття надійшла до редакції 26.03.2019

Н. А. Несторук (канд. пед. наук, доц.)

Горловский институт иностранных языков ГВУЗ «ДГПУ»,

И. В. Придятько (ст. препод.)

Индустриальный институт ГВУЗ «ДонНТУ»

Технологии повышения качества подготовки и уровня профессиональной

КОМПЕТЕНТНОСТИ ВЫПУСКНИКОВ ВУЗОВ

В работе представлен анализ влияния использования проблемного обучения на активизацию учебно-познавательной деятельности соискателей высшего образования где выяснено, что проблемные ситуации должны быть именно производственного характера для решения реальных практических задач профессиональной направленности, которые непосредственно связаны с производством. Результаты мониторинга педагогического воздействия выявили положительную динамику изменений – повышение качества подготовки и уровня профессиональной компетентности выпускников ВУЗОВ, которые позволят успешно решать определенную категорию работы или учебной ситуации, а также достичь эффективного профессионального и личностного развития, что дает основания сделать вывод об эффективности предложенной технологии и рекомендовать ее к широкому применению.

Ключевые слова: *проблемное обучение, проблемные ситуации, педагогические технологии, качество обучения, компетентность.*

N. Nestoruk (Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor)

Horlivka Institute for Foreign Languages of State Higher Education Institution
“Donbass State Pedagogical University”,

I. Prydatko (senior lecturer)

Industrial Institute of State Higher Education Institution “Donetsk National Technical University”

The technology to improve the quality of training and level of professional competence of graduates of HEI

The study of the educational process of university students has revealed their insufficient engagement in class, not prepared to actual practice. They seem to be unable to absorb material which does not require a certain level of mental tension, which negatively affects their quality of training and their competence level as graduates in future. Therefore, there is a need to develop a pedagogical technology for optimizing the educational process. The technology would help the students become more learning-centered. For this purpose, the educational process in 2016-2018 has been analyzed, and the evaluation of the effectiveness of ways and means of enhancing the educational and cognitive activity of full-time students during their study of professional-oriented disciplines has been made. The research was conducted by means of questioning, observing, personal interviewing and testing. The results of the survey revealed problems which needed to be addressed. Thus, according to the problematics at the second stage of the work for solving the pedagogical problem, we have developed problem situations of the professional-

oriented direction.

Exposing students to difficulties using the means of problem-based situations, we have achieved high emotional activity, showing the students the connection between the problems and real life. The objects of study were the same group of 67 students. Comparing the quality of training of the students before and after boosting their learning activity by using problem-based situations, we have made the conclusion about the effectiveness of the experimental pedagogical influence of the problem-based learning. That the use of the problem-based situations allows the most consistent use of the subjective difficulties that are the result of different levels of training. It provides flexibility to the learning system, which makes the learning process more effective and understandable if the information provided is demonstrated and applied in the real life and working situations, in conditions of a real production or training process.

Keywords: *problem-based learning, problem situations, pedagogical technology, quality of training, competence.*